

О. В. Клепікова,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарського права
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

УДК 346.7

ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ХАРАКТЕР ТРАНСПОРТНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті розглядаються питання ролі та значення транспортної безпеки. Узагальнено наукові погляди щодо поняття та мети транспортної безпеки. З позиції господарського права наводяться визначення господарської безпеки та транспортної безпеки.

Ключові слова: національна безпека, господарське право, господарська безпека, транспортне право, транспортна безпека.

За умов розвитку транспортної системи України та її входження до європейської та міжнародних транспортних систем питання транспортної безпеки набувають особливого значення – вони є водночас передумовою набуття членства у міжнародних транспортних системах і гарантією належного рівня державного регулювання, що забезпечує суспільну безпеку в цілому.

Термін «безпека» походить від латинського слова *securitas*, що перекладається як «без турботи, страху». Поняття безпеки інтерпретують наступним чином: (а) свобода чи захист від небезпеки чи тривоги; (б) заходи, вжиті для гарантування безпеки країни, особи, цінності [1]. Погляди науковців з цього питання є різними. На думку одних, безпеку слід визначати як ступінь (рівень) захищеності від негативного впливу внутрішніх та (або) зовнішніх чинників [2]. На думку інших, про безпеку слід говорити з огляду на переклад слова, у так званому класичному розумінні. Тому запропоноване визначення «безпека» зводиться до свободи від страху і свободи від стороннього ворожого. Безпека

є базовою потребою людини та суспільства в цілому. Вона передбачає спокій і, як визначав Цицерон, свободу від страху і залежності. На сьогодні у доповідях урядових та міжнародних організацій виокремлюються такі риси безпеки, як свобода від страху і захищеність від замахів, що свідчить про те, що безпека декларується як гарантоване право кожної людини. Таким чином, «безпеку» можна розглядати як свободу від негативного внутрішнього і зовнішнього впливу [3].

Заслуговує на увагу визначення безпеки як стану діяльності, за якого з визначеною ймовірністю виключено прояв небезпеки або ж відсутня надзвичайна небезпека. Разом з тим, запропоноване визначення містить термін «небезпека», який також потребує визначення. Небезпека – це негативна властивість живої та неживої матерії, що здатна спричинити шкоду самій матерії: людям, природному середовищу, матеріальним цінностям. За наведених підстав убачається можливим під безпекою розуміти збалансований стан діяльності людини, за якого з визначеною ймовірністю виключено прояв не-

гативного впливу. У такій інтерпретації поняття «безпека» зумовлює поєднання наступних ознак:

- універсальність – безпека турбує всіх людей, оскільки всі мають певну загрозу для нормального існування;

- взаємозалежність складників – безпека соціальної групи, нації і, навіть, людства не можлива без існування безпеки окремого індивіда;

- неабсолютність – безпека не може бути абсолютною через те, що будь-яка людська діяльність несе потенційну небезпеку;

- підконтрольність розвитку подій – про безпеку можна говорити тільки тоді, коли будь-яка небезпека виявляється на ранніх стадіях виникнення.

Достатньо аргументованою є думка, відповідно до якої термін «безпека» визначається як стан захищеності особи та суспільства від ризику зазнати шкоди. У цьому визначенні акцент робиться на термін «ризик». Ризик – кількісна міра потенційної небезпеки, тобто це ймовірність (або частота), з якою певний вражаючий фактор може спричинити шкоду. Таким чином, ризик є прогностичною величиною виразу небезпеки. За вищенаведених аргументів, можна вважати, що ризик – це частота реалізації небезпеки. Тому на сьогодні звертається увага на так званий «стохастичний характер»¹ небезпеки, коли негативні наслідки можуть відбутися, а можуть ніколи і не реалізуватися, тобто дозволяють використовувати імовірнісні оцінки. Отже, твердження про те, що ризик присутній завжди, а небезпека існує всюди, є цілком логічним. За таких умов зазначають, що будь-яка безпека відносна, завжди існує певний ризик реалізації небезпеки. Разом з тим, не можна уникнути питання про те, який рівень ризику й на основі чого його можна вважати прийнятним? Практична можливість вирішення питання – пошук оптимального співвідношення між ступенем безпеки (ризиком) і реально існуючими техніко-економічними та іншими можливостями її забезпечення. Саме таким чином можна

пояснити те, що суспільство неспроможне зробити абсолютно безпечну техніку, упереджати стихійні лиха, суспільнополітичні процеси, військові конфлікти та інші небезпеки. У безпеці життєдіяльності існує аксіома щодо потенційної небезпеки будь-якої діяльності людини [4].

Безпеку прийнято визначати як стан складної системи, коли дія зовнішніх і внутрішніх факторів не призводить до погіршення системи або до неможливості її функціонування і розвитку. У такому аспекті безпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства, організації, підприємства від потенційно і реально існуючих загроз, або відсутність таких загроз. Підходи до забезпечення безпеки визначаються максимально досяжним результатом і поділяються на консервативний та ліберальний. Метою консервативного підходу є побудова і постійна модернізація максимальної кількості загороджувальних систем. У цьому випадку забезпечується повний захист від всіх існуючих і ще не відкритих видів загроз. Визначення ліберального підходу пов'язується із забезпеченням можливості реалізації інтересів людини.[5]

З огляду на значення та роль безпеки, її заходи можуть реалізовуватися на різних рівнях: міжнародному, національному, регіональному тощо. Тому питання правового регулювання таких заходів також можуть мати різний характер.

Згідно з Законом України від 19.06.2003 р. «Про основи національної безпеки України» [6] національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпе-

¹ Термін «стохастичний» з грецької мови перекладається як «вміння вгадувати». Використовується в різних галузях науки задля позначення невизначеності та випадковості будь-чого.

чення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам. У статтях 3, 5 наведеного Закону визначаються об'єкти національної безпеки та принципи забезпечення національної безпеки.

Об'єктами національної безпеки є:

– людина і громадянин – їхні конституційні права і свободи;

– суспільство – його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси;

– держава – її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканність.

Основними принципами забезпечення національної безпеки є:

1) пріоритет прав і свобод людини і громадянина;

2) верховенство права;

3) пріоритет договірних (мирних) засобів у розв'язанні конфліктів;

4) своєчасність і адекватність заходів захисту національних інтересів реальним і потенційним загрозам;

5) чітке розмежування повноважень та взаємодія органів державної влади у забезпеченні національної безпеки;

6) демократичний цивільний контроль

над воєнною організацією держави та іншими структурами в системі національної безпеки;

7) використання в інтересах України міждержавних систем та механізмів міжнародної колективної безпеки.

Заходи транспортної безпеки слід розглядати як складову заходів національної безпеки. Однак у такому широкому розумінні дуже складно зрозуміти особливість цих заходів та їх значення для транспортної системи. Разом з тим, уникнути системного підходу до визначення транспортної безпеки також неможливо. Оскільки найбільш повне визначення потребує узагальнення організаційних, економічних, соціальних та інших складових.

За об'єктивним критерієм у літературі виділяють різні види безпеки: промислова, інформаційна, економічна тощо. Разом з тим, науковці не завжди зауважують на тому, що відповідні види безпеки мають похідний від національної безпеки характер.

Звертаючись до питань економічної безпеки доцільно пояснити взаємозв'язок економічної безпеки та соціально-політичної та національно-етнічної стійкості зі сторони економічних відносин, горизонтальних і вертикальних, між різними суб'єктами з приводу досягнення такого рівня розвитку економіки, при якому здійснюється ефективне задоволення потреб і гарантований захист інтересів, навіть за несприятливих умов розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів [7]. Такий підхід до трактування суті економічної безпеки (країни, регіону, підприємства) відображає її основне функціональне значення – збереження економічної самостійності та досягнутого рівня, а також підвищення конкурентоспроможності й розширення можливостей подальшого розвитку. Саме тому економічну безпеку варто розглядати не лише як стан захищеності національних інтересів, а й як наявність й можливість застосування інструментів впливу на економічні процеси для гарантування добробуту в довгостроковому періоді [8].

У такому системному розумінні не можна обійти категорії «правова безпека», яка увій-

шла у науковий лексикон. Правову безпеку прийнято визначати як захищеність системи делегування прав громадян держави як єдиного джерела влади, представницьким органам державної влади та органам місцевого самоврядування з метою забезпечення збалансованості як загальносоціальних і вузько-класових (групових) інтересів громадян, так і міжкласових (групових) інтересів та відклику делегованих прав у визначених умовах. Поняття «правова безпека» не підміняє і не дублює інші складові поняття «національна безпека». Це поняття є базовим у системі національної безпеки тому, що воно спрямоване на:

- створення та захищеність реальної системи делегування прав громадян держави як єдиного джерела влади, представницьким органам державної влади та органам місцевого самоврядування та відклику делегованих прав у визначених умовах;

- забезпечення та захищеності реальної участі громадян держави як єдиного джерела влади, у законотворчих процесах з життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави через громадські обговорення, експертні оцінки, громадські слухання, ЗМІ та ін. форми та формати з метою знаходження загальновищого рівня збалансованості як загальносоціальних і вузько-класових (групових) інтересів громадян, так і міжкласових (групових) інтересів;

- підвищення правової культури, в першу чергу, законодавців і суспільства в цілому;

- забезпечення та захищеності реального верховенства права [9].

Вочевидь категорія «національна безпека» є фундаментальною. Всі інші лише детально розкривають її потенціал і дозволяють зробити висновок про важливе значення. Не є виключенням безпека підприємницької діяльності.

У такому контексті науковці під безпекою розуміють стан захищеності людини і громадянина, суспільства та держави від будь-яких джерел небезпеки та її загроз, у тому числі небезпечних видів господарської діяльності (підприємницької чи промислової). Особлива увага звертається на те, що

трансформація зв'язків між суб'єктами та об'єктами саме адміністративно-правових відносин, які виникають, змінюються та припиняються щодо забезпечення безпеки взагалі та безпеки підприємницької діяльності зокрема, пов'язана з врегулюванням суспільних відносин громадської безпеки [10]. Такий висновок з позиції адміністративного права не може не викликати заперечення. Наведене співставлення відносин громадської безпеки і підприємницької діяльності не може розглядатися як загальне і спеціальне. До того ж, невдалим є наділення природою адміністративно-правових відносин, до яких підприємницькі відносини (власне господарські комерційні), ніякого відношення не мають. Також неможливо погодитися з ймовірно небезпечними видами господарської діяльності. Власне, це пов'язане з метою правового регулювання господарської діяльності, загальними принципами господарювання та принципами підприємницької діяльності, що закріплені у статтях 6, 44 Господарського кодексу України. Все це унеможливує визначення небезпечної господарської діяльності. До того ж, відсутність належної аргументації не дозволяє приєднатися до думки про те, що певні види господарської діяльності, також можуть визначатися як небезпечні.

Згідно з іншою думкою, основним завданням держави є забезпечення стабільності та безпеки розвитку підприємницької діяльності через ухвалення відповідними компетентними органами спеціальних заходів, здійснення яких усунуло б загрозу економічній діяльності. За таких підстав, «безпека підприємницької діяльності» означає такий стан захищеності підприємств, при якому наявність загроз їх економічній діяльності не призводить до зниження ринкового успіху, появи чи збільшенню матеріальних і фінансових втрат [11].

Враховуючи важливе суспільне значення заходів безпеки, питання про безпеку підприємницької діяльності є актуальним і своєчасним. Разом з тим, відзначимо, що з теоретичних підстав безпеку підприємницької діяльності слід розглядати як характерне

родовому поняття, основоположним для якого має бути поняття «безпека господарської діяльності». Зазначимо, що відповідно до ст. 6 Господарського кодексу України одним із загальних принципів господарювання є принцип обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємстві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства і держави. Таким чином, є підстави вважати, що наведений кодифікований акт розглядає безпеку господарської діяльності, з одного боку, як принцип, а з іншого – як елемент механізму державного регулювання господарської діяльності. Доцільність визначення самостійного характеру безпеки господарської діяльності пояснюється тим, що наведена категорія набуває загального характеру не лише щодо безпеки підприємницької діяльності, а й щодо інших видових категорій, що узагальнюють види господарської діяльності (промислова, торговельна, фінансова, транспортна тощо). Разом з тим, визначення безпеки господарської діяльності зумовлює застосування системного підходу і має походити від нормативного визначення національної безпеки. Таким чином, під безпекою господарської діяльності слід розуміти стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суб'єктів господарювання, суспільства і держави, за якої забезпечуються розвиток економіки, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сфері господарювання.

Безпека господарської діяльності має забезпечуватися шляхом проведення виваженої державної економічної політики відповідно до прийнятих в установленому порядку доктрин, концепцій, стратегій, програм тощо. Відповідно до ст. 8 Закону України від 19.06.2003 р. «Про основи національної безпеки України» основними напрямками державної політики з питань національної безпеки України в економічній сфері визначено такі:

1) забезпечення умов для сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки;

2) прискорення прогресивних структурних та інституціональних змін в економіці, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення ефективності інвестиційних процесів; стимулювання випереджувального розвитку наукоємних високотехнологічних виробництв;

3) вдосконалення антимонопольної політики та створення ефективного механізму державного регулювання природних монополій;

4) подолання «тінізації» економіки через реформування податкової системи, оздоровлення фінансово-кредитної сфери та припинення впливу капіталів за кордон;

5) забезпечення збалансованого розвитку бюджетної сфери, внутрішньої і зовнішньої захищеності національної валюти;

6) здійснення виваженої політики внутрішніх та зовнішніх запозичень;

7) забезпечення енергетичної безпеки на основі сталого функціонування і розвитку паливно-енергетичного комплексу;

8) забезпечення продовольчої безпеки;

9) захист внутрішнього ринку від недоброякісного імпорту;

10) посилення участі України у міжнародному поділі праці, розвиток експортного потенціалу високотехнологічної продукції, поглиблення інтеграції у європейську і світову економічну систему та активізація участі в міжнародних економічних і фінансових організаціях.

Визначення особливої природи безпеки господарської діяльності має доповнювати обов'язок суб'єктів господарювання здійснювати господарську діяльність відповідно до принципу безпеки господарської діяльності та дотримуватися вимог законодавства України про національну безпеку. З огляду на це пропонуємо внести відповідні зміни до Господарського кодексу України.

1. Доповнити ст. 10 «Основні напрями економічної політики держави» ч. 4 такого змісту: «Держава здійснює політику національної безпеки у сфері господарювання, за-

ходи якої спрямовуються на захист життєво важливих інтересів людини, громадянина, суб'єктів господарювання, суспільства і держави, розвиток економіки, своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам».

2. Доповнити ст. 55 «Поняття суб'єкта господарювання» ч. 7 такого змісту: «Суб'єкти господарювання зобов'язані здійснювати господарську діяльність відповідно до принципу безпеки господарської діяльності та дотримуватися вимог законодавства України про національну безпеку».

Таким чином, акцентуючи увагу на тому, що безпека господарської діяльності є видом національної безпеки і реалізація її заходів покладена, перш за все, на органи державної влади, питання про значення заходів такої безпеки у механізмі державного регулювання господарської діяльності не викликає сумнівів і може бути предметом окремого дисертаційного дослідження. Поряд з цим слід звернути увагу на те, що суб'єкти господарювання, беручи участь у заходах безпеки, водночас є суб'єктами забезпечення національної безпеки поряд з тими, перелік яких наведено у ст. 4 Закону України від 19.06.2003 р. «Про основи національної безпеки України»¹. Оскільки до цього переліку суб'єкти господарювання не включені, пропонуємо внести зміни до Закону України від 19.06.2003 р. «Про основи національної безпеки України», а саме викласти ст. 4 у наступній редакції:

«Стаття 4. Суб'єкти забезпечення національної безпеки

Суб'єктами забезпечення національної безпеки є:

Президент України;

Верховна Рада України;

Кабінет Міністрів України;

Рада національної безпеки і оборони України;

міністерства та інші центральні органи виконавчої влади;

Національний банк України;

суди загальної юрисдикції;

прокуратура України;

Національне антикорупційне бюро України;

місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування;

Збройні Сили України, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України;

органи і підрозділи цивільного захисту;

громадяни України, об'єднання громадян;

суб'єкти господарювання».

Галузевий характер має транспортна безпека. Категорія «транспортна безпека» не є принципово новою для науки. Науковці звертаються до її визначення з позицій співвідношення загальне–спеціальне. Так, наприклад, І. Аверічев визначає транспортну безпеку як особливий вид економічної політики [12], Г. Х. Гудема і Ю. В. Степаненко – в аспекті значення для промислового транспорту [13], О. Сапронов – як напрям державного регулювання. Автор вказує на необхідність єдиної державної політики у сфері забезпечення транспортної безпеки, що реалізується в заходах економічного, політичного та організаційного характеру. Метою забезпечення транспортної безпеки має стати стабільне та безпечне функціонування транспортного комплексу країни, охорона і захист інтересів та цінностей особи, суспільства, держави та груп держав у транспортній сфері. Транспортна безпека має бути визнана однією з основних сфер національної безпеки [14].

У законодавстві України не представлено визначення транспортної безпеки, тоді як використання цієї категорії у нормативно-пра-

¹ До суб'єктів забезпечення національної безпеки законодавець відносить: Президента України, Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, Раду національної безпеки і оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Національний банк України; суди загальної юрисдикції; прокуратуру України; Національне антикорупційне бюро України; місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування; Збройні Сили України, Службу безпеки України, Службу зовнішньої розвідки України, Державну прикордонну службу України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України; органи і підрозділи цивільного захисту, а також громадян України і об'єднання громадян.

вових актах, що регулюють транспортну діяльність, є системним. Про заходи транспортної безпеки йдеться в транспортних кодексах, статутах, правилах перевезення та інших нормативно-правових актах транспортного законодавства.

Поширене визначення транспортної безпеки наведено у «Модельному законі про безпеку на транспорті», прийнятому на 29-му пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД [15]. Безпека на транспорті – це стан транспортної системи держави-учасниці СНД, який дозволяє забезпечувати національну безпеку у сфері транспортної діяльності, стійкість транспортної діяльності, задовольняти національні інтереси у сфері транспортної діяльності, попереджати (мінімізувати) шкоду здоров'ю та (або) життю людей, збитки майну й навколишньому середовищу, економічні збитки під час транспортної діяльності.

У порівнянні з законодавством інших країн можна зробити висновок про значення транспортної безпеки і доцільність її визначення у нормативно-правових актах.

Зокрема в Російській Федерації прийнято Федеральний закон від 09.02.2007 р. № 16-ФЗ «Про транспортну безпеку» [16]. В цьому законі визначена мета забезпечення транспортної безпеки і відповідно до неї наведено визначення транспортної безпеки. Наголошується на стійкому та безпечному функціонуванні транспортного комплексу, захисті інтересів людини, суспільства і держави у сфері транспортного комплексу від актів незаконного втручання. Транспортною безпекою є стан захищеності об'єктів транспортної інфраструктури і транспортних засобів від актів незаконного втручання.

Згідно зі ст. 13 «Безпека на транспорті» Закону Республіки Молдова № 1194-XIII від 21.05.1997 р. «Про транспорт» [17] транспортна безпека визначається як обов'язок підприємств транспорту забезпечувати безпеку життя і здоров'я людей, безпеку експлуатації транспортних засобів, шляхів сполучення, будинків, споруд та охорону навколишнього середовища.

У наведених визначеннях поняття транс-

портної безпеки є одноаспектним. У першому випадку воно логічно пов'язане з реалізацією заходів, спрямованих на захист від актів незаконного втручання, а в другому – з обов'язками підприємств транспорту. На нашу думку, в широкому, системному розумінні транспортна безпека – це сукупність заходів правового, організаційного, соціального, економічного та науково-технічного характеру, спрямованих на захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суб'єктів господарювання, суспільства і держави, а також забезпечення розвитку транспортної системи, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам у сфері транспорту. Відповідно до такого системного розуміння питання про те, що заходи транспортної безпеки зумовлені реалізацією заходів національної безпеки отримує свою однозначну відповідь і дозволяє зробити висновок про те, що ці категорії співвідносяться як загальне та спеціальне.

Разом з тим, значення заходів транспортної безпеки для держави, суспільства та економіки можна розкрити шляхом визначення їх місця в системі заходів безпеки господарської діяльності. Тому в господарсько-правовому розумінні транспортна безпека є складовою господарської безпеки і може бути визначена як: напрям господарсько-правової (економічної) політики; особливий засіб державного регулювання; обов'язок суб'єктів господарювання; принцип господарювання.

Враховуючи різноплановість транспортної системи та її інституційність, питання правового регулювання транспортної безпеки розглядаються у контексті спеціальних нормативних актів, об'єднаних в інститути за видами транспорту, як-то: законодавство про автомобільний транспорт, законодавство про повітряний транспорт, законодавство про морський та річковий транспорт тощо. Таким чином, інституційний характер транспортної безпеки зумовлює її загальне та спеціальне визначення як правової категорії у нормативних актах транспортного законодавства. Доцільність загального визначен-

ня транспортної безпеки пов'язана із внесенням змін до основного закону, а спеціального – із внесенням змін у транспортні кодекси та закони. Відповідно, пропонується викласти ч. 1 ст. 16 Закону України «Про транспорт» [18] у такій редакції: «Транспортна безпека – це сукупність заходів правового, організаційного, соціального, економічного та науково-технічного характеру, спрямованих на захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суб'єктів господарювання, суспільства і держави, а та-

кож забезпечення розвитку транспортної системи, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам у сфері транспорту. Громадяни та суб'єкти господарювання зобов'язані дотримуватися законодавства про транспорту безпеку, а також вживати заходи транспортної безпеки під час здійснення транспортної діяльності, використання транспортної інфраструктури та експлуатації транспортних засобів».

Список використаних джерел

1. Ткач С. М. Система економічної безпеки: регіональний аспект [Електронний ресурс] / С. М. Ткач. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/4_SND_2012/Economics/4_100344.doc.htm; Толковий словарь Кузнецова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mirslovarei.com/content_kuznec/transgranichnyj-9130.html.
2. Економічна безпека : навч. посіб. / за ред. З. С. Варналія. – К. : Знання, 2009. – С. 21.
3. Маляренко Т. А. Економічна безпека : навч.-метод. посібник / Т. А. Маляренко. – Донецьк : ДонДУУ, 2009. – С. 7.
4. Лукашов Д. В. Безпека життєдіяльності : курс лекцій для студ. біол. ф-ів / Д. В. Лукашов. – К., 2004. – С. 13–14.
5. Електронний ресурс. – Режим доступу : http://www.infoportal.pp.ua/publ/korisni_porad.
6. Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
7. Мішина І. Г. Економічна безпека в умовах ринкових трансформацій : дис. канд. екон. наук : спец. 08.00.01 / І. Г. Мішина. – Донецьк, 2007. – С. 3.
8. Сак Т. В. Економічна безпека України: поняття, структура, основні тенденції / Т. В. Сак // Інноваційна економіка. – 2013. – № 6. – С. 336–340.
9. Фурашев В. М. Про поняття «правова безпека» / В. М. Фурашев // Правова інформатика. – 2011. – № 1 (29). – С. 47–53.
10. Баклан О. В. Забезпечення безпеки підприємницької діяльності: інформація, зміст, правова характеристика / О. В. Баклан // Правова інформатика. – 2011. – № 1 (29). – С. 54–58.
11. Перхач О. Л. Проблеми забезпечення безпеки підприємств в Україні [Електронний ресурс] / О. Л. Перхач. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua>.
12. Аверічев І. М. Транспортна безпека як особливий вид економічної безпеки [Електронний ресурс] / І. М. Аверічев. – Режим доступу : www.maritime.kiev.ua/uploads/Jurnal/.../53.doc.
13. Гудема Г. Х. Понятие и содержание транспортной безопасности / Г. Х. Гудема, Ю. В. Степаненко // Промышленный транспорт. XXI век. – 2005. – № 1. – С. 45–46.
14. Сапронов О. Основні напрями забезпечення транспортної безпеки України / О. Сапронов // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2009. – Вип. 4. – С. 87–95.
15. Постанова Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД № 29-9 від 31 жовтня 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.
16. Федеральный закон от 09.02.2007 г. № 16-ФЗ «О транспортной безопасности» // Собрание законодательства Российской Федерации. – 2007. – № 7. – Ст. 837.
17. Закон Республики Молдова «О транспорте» No. 1194-XIII от 21.05.1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : lex.justice.md.
18. Закон України «Про транспорт» від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 51. – Ст. 446.

Клепикова О. В. Институционно-правовой характер транспортной безопасности.
В статье рассматриваются вопросы роли и значения транспортной безопасности. Сделано обобщение научных взглядов относительно понятия и цели транспортной безопасности. С позиции хозяйственного права предложены определения хозяйственной безопасности и транспортной безопасности.

Ключевые слова: национальная безопасность, хозяйственное право, хозяйственная безопасность, транспортное право, транспортная безопасность.

Klepikova O. V. Institutional legal nature of transport safety.

Question the role and importance of transport safety are considered in the article. Summary of scientific views on the concept and objectives of transportation security. Definitions of economic security and transportation security from the standpoint of economic law.

Key words: national security, economic law, economic security, transport law, transport safety.